

מחיר 90 ש"ח / 22.6.90 / 6

יאירה גוסטר

בקרבת

המוטל בר יוסף / ובצפיפות / ש' רים / הוצאת הקבוץ האזורי / 94 עמ' עמ'

את שיריה הקודמים כינתה המופלג ברייזוף בכינוי "רק ספק של עברה" כמו נערה צעירה, שחטאה תמימים. היא דימתה את שירתה להתעלפות של כתר לה המחוויה מבושה, ילדה טובה ירוש' לים. מתעלפת דווקא בבית הכנסת, דור' קים. מתעלפת הנשים. נאמנה היתה הכתולה שבשיר למקום שנקבע לה על-ידי הצי' כור; מרצן היתה סגורה בתחום המיעד' לנשים.

הכתולה היא של המוטל התעלפה מבושה כי הרגישה שחטאה למעמד הנע' לה. עבר בהרחיקה משהו הווימה ל"ספק של עברה". גם העולם השלשוני נאמן לג' כולות האמנה הבתולית התמימה: "ספק של עברה" זו כבואה לשונית של אוצר לשון חז"ל, הנושק כמעט לשפה הארמית הרחוקה "ספק ספיקא של עברה".

התמימות בשירים הקודמים היתה, אמנם, מדומה. הקורא בשירים היה קולט את האירוניה שבחזקו אפיית עוגה לשיר קאנוני של ביאליק ("שירת")! קו' לט את המגוון והנאיבי מדי בדגשות העלמה שפליטת הגוף גורמת לה לתחר' שה לא חסא. גורמת לה ממש להתעל' פות במקום הקדוש בעיניה. העלמה הב' תולה היתה מצוירת באירוניה מפורשת. אבל היא התאימה לדימוי העצמי של המוטל על שירתה.

השירים החדשים בקובץ לא היו עומ' דים כקייסריון הכתולי הזה. עוצמת הרגשות בשירים החדשים חריפה, והחרי' פות בוקעת. את האהבה כמנסה ואבל ככר, המנסה להיות מינימליסטי-מיוחסת. שירים יפים ביותר.

המבנה עומד כסימן ערובל של נוש' אים, של זמנים, של עולמות רגשיים, נוך. ערובל העיצוב. ערובל זה-גראה מכוון ומאוד אנט-אופנתי. אופנת היום היא של חשיפת הסיפור האישי שמאתורי הספרות, ואילו הקובץ הזה אומר לקורא בו, נכון, אין לי ביריה אלא לחשוף את עצמי. הרי אלה הזמרי השירה נושאים. ידע על עצמי וכו'. ושיריה של המוטל לא מנסים ליצור מצביאב, מצני סיפוס כללי. לא, אלה מצבים חרפתיים. סר' מורים מאוד אישיים. אבל אני, אומרת הדיברת היבית שבקובץ זה, אינני מתכ' וונת להחשיף. לפחות אנסה ליצור כיסוי על הגלוי, על ידי ערובל שירי הספר. לכן גם השירים על האהבה אינם פרק' בקובץ, אלא מפורזים בו. מקובצים בקבר'

צות קטנטנות, שניים-שלושה יתו. וכולם כבר עומרים בסימן של איהתאמה לר' מווי הכתולה המתעלפת בבית הכנסת, בספק ספיקא של "הרחיקי עברה. לא הדימוי החדש יהיה: "חזרתי והתמטרת ער-בוש". איכות חדשה עולה מתוך השיר' רים החדשים. הדימויים והעולם השירי חריפים ואחרים לגמרי.

השיר "כך, חשבת" הוא שיר אהבה בין אשה חכמה לאיש נאיבי. כמה משירי הקובץ מעלים טיטואציה בסיסית דומה. החוכם בצמר היא האשה. הנאיבי הוא הג' בר. בשיר "כך, חשבת" נמסרת ברגישות אותה מערכת של גילוי וכיפוי בלשון.

שיר מוטל. כשיר תסריט קצרצר סוריא ליסטי, בו הפרטים מרויכים להחריד. והמערכת שברקע איננה נמסרת אלא מחדרת אווירת כהלה לאמונת. הקורא יודע או משער שרברים קשים עברו אל השיר הזה. לא עליהם, כמעט, אלא אל קליטת התוצאות. מכוננת. הטיטואציה המעוצבת כשיר. השיר נע בתוך דממה לא מפוענחת, אל מלים טעונות סמל. מתחושה של צפיפות בהמוך, נוכריות שאינה משאירה אותך נבדירות, אלא לוחצת, לוחצת - אל בקלה "מטמטמת" של גזירת גורל, הבאה מיריה של תופרת קצרת-רואי, הגוררת וגוררת.

אהבה בתפזורת

שיריה החדשים של המוטל ברייזוף כבר אינם תואמים את דימוי הכתולה המתעלפת בבית הכנסת. איכות חדשה עולה מתוכם. שירים יפים מאוד

יובצפיפות של המון מבזרים דומם פנימה / ובפלטלה הפבלה המאטמטמת / כהתאום יד של אשה נזכרה ממששש / את אריג האשמה שתפרת לי אפי / ושאולת למחירו / ... מעין ... תופרת קצרת רואי / וקת שפתים וחזורת / והיא גוררת וגזרת.

האשה החכמה מבקשת להיות גלויה. להסביר עצמה בבהירות. אבל המלים, אבוי, המקמקות הן והמצבים, אבוי, מר רכבים, וכשלוש הלשון המסבירה הוא לב: לכו-של השיר. הגילוי הופך לכיסוי. השיר מסיים בהגר כליך פשוט, בהיר, אבל כליך אירוני: "האם אמרתי שהיה נעים לשוחח / ושי פמוך יודע לקבל את דברי כפשוטם".

הקובץ החדש של המוטל ברייזוף כר' לל שירים חדשים ומבחר מארבעת ספ' ריה הקודמים: שירים מתוך "לולוי היה עלי למורי" (מילי, 1971), "לקתת אורווי" (מסדה, 1978), "רק הירוק" (הקיבוץ המאוחד, 1981), "פתנות קופצות" (הקיבוץ המאוחד, 1984).

המוטל בחרה לפתוח כשיר המעניק לספר את שמו וקטעים מאוירתו. מעין:

מה שהתמורדות של המוטל בונה על שילובים של משפט מסאפורי מקורי ומשפט המתייחס לרעת, המוגשת באיור ניה, כגון: "עניתי מתרחקת זו מזו מרוב תרהמה / כשאני מביטה בכך, מדאם ארמה זמן"

השורה הראשונה "עיני מתרחקת זו מו מרוב תרהמה" היא מטאפורה מקי' רית, הבנויה על מסורת ניכיי'עם, מצב רגשי כאמצעות עיוות גופני. נפל על הראש' ישמש דוגמה מוכרת. כאן מתרח' קות העינים זו מו מרוב תרהמה. צירוף מקורי, המוכן מיד, כלשון עממית. השורה השניה פונה לצירוף כמעט מליצי, "תכל וזמן", הלכות משירת ימי הביניים וזמן הפילוסופיה של ימי הבינים. "תכל וזמן" כוחות הרוע עלי ארמות. הקואורדינטות בהם חי האדם, המקום והזמן היאלי הם הם אויביו הראשוניים. אויביו של המין האנושי, של כל אדם. הם גבולות קיומו עלי ארמות. אבל הצי' דרוך המליצי מוגש באירוניה, כמעט בני רוסטקה. באמצעות השילוב המגוחך בין "מדאם", כינוי נשי אירוני, "ממך", לבין גובה המושגים העתיקים.

החיבור בין שתי השורות העשויות מחומרים שיריים רחוקים, קולח כאן כטבעיות. כמו מפגש נשים. המכרות וה' מדאם, שתי נשים, מתחברות כאן כלשון פניה כמירעממית.

גם בתוך שירי אהבה עולה שאלת התבונה. דומה שחיים האמכיוולנטי לר' עת הוא אחד הנושאים המרכזיים בקובץ השירים של ברייזוף. שירים שונים בר נים תסריטים קצרים, אווירה מרויכת, התרחשות, זיאלוג, מטאפוריקה ולפניך שיר הנוקד את הרעת ואת הויכוחת הלי' רית. כזהו גם השיר היפה "הוויכוח", המהלל כמעט בהבהא, את-דור החורים, שגם הויכוח המתמיד ביניהם היה אצלם מעשה אהבה. היחס האמכיוולנטי לרעת מצוי גם בלב השיר "במשא ומתן", ופער לה אצילית, באירוניה. הפאול הגמור - שהוא מסכע כרייזו, מעיקרו, פתרון חי' דה, חירת יכולת הרעת לחנך דברים. שירתו של המוטל ברייזוף היא שירה נשית במופן. בתמטיקה ובאבזורים. כש היא כותבת על שירה, היא כותבת על מוספי אפיית עוגה. כשהיא כותבת על התגרד בין האצבעות", זו תגובה חושית, סלידה מן הכתוב בעתונים, שאינה חייבת להיות יחודית לאשה. אך אצלה, העתונים הם אוטים משמשים לניכופ' הלונת. מלאכת נשית מוכרת: "זנדותם בכל האגרומים עתונים ישנים / זנדות בהם את הלול' גות / וזככין הלחם / מקיצצת את המדקים שביני האירילים". המצב הנשי בקובץ כולו איננו מצב הכרת'. בהפוך הוא. זו תכונה אישית. אין אירוניה או מיר. על גבולות הייחוד הנשי, זו שירה של קבלת הייחוד הזה. מעין קבלת הריז...

אין מתמודד הספר הזה עם הקונפלי' קט בין התבוננות של חוקרת ספרות קפניגה, מפרקת יסודות במורצ, (כגון מחקרית על גנסיך, על המשוררת זלדה על פיירברג), לבין המכס המופנם של שירה, המגישה עולם שכולו אינטגרציה למרות השילוב המוכר של יצירותיו קר, יש בעליל רגישויות בהם המחטר זה שירה שונאים זה לזה. ברייזוף משוררת חוקרת, אינה יכולה להחביא את הדעת, העלולה לפגום בטוהר השיר. הלירי המע' צב תחושות, כאלו החומקות מרעת. דה

